

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 8 K, Fél-
évre 4 K, Negyedévre 2 K aranyértékben

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Helység-harc.

Irta: HORVÁTH GYÖZŐ vk. százados.

A Csendőrségi Lapok olvasói közül nem egy csodálkozni fog cikkem címén és önkéntelenül felveti a kérdést, hogy mi köze a csendőrségnek a helység-harcokhoz és mikor fog a csendőr helység-harcot vívni? Erre a kérdésre óhajtok elsőbben is válaszolni.

A hosszú és véres világháború utóbajait még egyik állam sem heverte ki teljesen. A veszített háborút követő társadalmi kilengések és eltolódások még napjainkban is kísértenek, a vörös rém hol itt, — hol ott üti fel fejét. Ha az első forradalmak felkészületlenül is találtak és mi ellenállás nélkül hajtottuk fejünket a csöcselék uralmának ágáiba, a multból tanultunk és bizvást mondhatjuk, hogy még egy vér nélküli forradalom dicső telen napjait nem fogják feljegyezni a magyar történelem lapjai. Ha a világfelforgató elem aknamunkájának sikerülne is nálunk egyes társadalmi rétegeket ismét forradalomba kergetni, hazánk egész fegyveres erejének egységes arcvonala fog ezzel szemben állni, melyen a szennyes ár — ha még oly hatalmas is — meg fog törni.

Kemény küzdelem lesz a tömegindulatok megfékezése, mert szervezettebben és felkészültebben — mint a multban — fogja fejét felütni a vörös hydra. Ezért tehát nekünk is már jó előre meg kell tennünk az előkészületeinket, — mint ahogy a folyanszabályozó mérnök is csendes időben építteti meg a védőgátakat, — melyek a hömpölygő ár rombolásainak hivatvák útját állani.

A falu népét a vörös pribékek kegyetlenkedései annyira kijózanították, hogy itt a tév-tanok már nem találnak termékeny talajra. De a jövőben is fogékony marad a világfelforgató eszmék számára a városok félintelligens alsóbb néprétege, melyet a demagógok csábító képei megtévesztenek, kik a frázisoknak hitelt adnak, mert éppen a kellő műveltség hiányában nem tudják az álmat a valóságtól megkülönböztetni és a távol kódében mutatott légvárakat szilárd építményeknek tartják. A jövő forradalmaktól tehát a falu távolmarad, ez szinte kizárólag a városok és ipartelepek forradalma lesz.

Ezzel már rá is mutattam arra, hogy hol

vélem a csendőrség szerepét a helység-harcban és milyen témát óhajtok cikkemben tárgyalni.

A helység-harc még korszerűen felszerelt hadseregeknél is, — amelyek egyenlően lovagias gondolkodású és nyílt fegyverekkel küzdő ellenféllel állnak szemben, — oly nehéz problémát képez, hogy a legújabb harcászati szabályzatok (francia, német és a miénk is) egyöntetűen azt mondják, hogy a helységeket lehetőleg kerüljük el és igyekezzünk a helységen kívül nyílt mezőben vívott harcokban annak birtoklását eldönteni. Még nehezebb feladat tehát az alattomos fegyverekkel küzdő forradalmi elemek megfékezése a helységekből, amíg a fegyverek és az alkalmasított eszközök egyenlőtlenségéhez még az is hozzájárul, hogy míg minket az egyenruha megkülönböztet és így orgyilkos merényleteknél vagyunk kitéve, addig a lesipuskás gazemberrel a békés polgárokkal egy öltönyt hordanak és ezzel tömegében mindenkor könnyen eltűnhetnek. A ártatlanok kimelésének kötelezettsége ezenfelül még a részünkről alkalmazható fegyverek tekintetében is megköti a kezünket.

Ily nehéz viszonyok között tehát csak akkor számíthatunk sikerre, ha a szervezetségünket és feltétlen engedelmisségünket — mellyel a lázadótömeggel szemben erkölcsi fölényben vagyunk — kihasználva, a rendelkezésre álló összes erőket legapróbb részletekig átgondolt és előre kidolgozott terv alapján egységesen alkalmazzuk.

A magasabb parancsnokságok feladata tömegmozgalmakat állandóan figyelemmel kísérni, ennek eredményéből és a mult tapasztalatain is okulva, megállapítani, hogy hol lesz az a felkelés főfőszkei vagy kirobbanásának pontja és ennek alapján az erők elosztása és alkalmazására tervet készíteni.

Magatartásunkat a Harcászati Szabályzat rész 658. pontjához alkalmazhatjuk, amely a mondja: „Oly védelmet, amellyel az ellenséget nem csak meg akarjuk akadályozni abban, hogy val mely tereprészen át előnyömljön, hanem az ellenséget döntő módon meg is akarjuk verni, támadással kell egybekapcsolnunk.“

Míg egyrészt a kitűzött célt — a felkelés teljes elfojtását — csak támadással lehet elérni, nem szabad megelégednünk azon védelmi rendszabályokról sem, melyek csupán a mozgaleg továbbterjedését hivatvák korlátozni és a megfertőzött területet semlegesíteni.

Ennek alapján tehát a tervünk is két főre ből fog állni:

a) rendszabályok a felkelés terjedésének és lázadók túlkapásainak megakadályozására;

gyakran a vezetők elfogatása robbantja ki az egész felkelést. Természetesen azzal is számolnunk kell, hogy ha a felkelők az ellenrendszabályainkat megsejtették, akkor még mielőtt a mozgalomra teljesen felkészültek volna, idő előtt meglepetésszerűen robbantják ki a forradalmat.

A felkelést tehát legtöbbször olyan időszak előzi meg, amikor mindkét részről feszült a helyzet, de a cselekvés, illetve a közbelépés időpontja még nem érkezett el, akár azért, mert a békés megoldás még lehetségesnek látszik, akár azért, mert még nem történtek olyan cselekmények, amelyek az erőszakos fellépésünket indokoltá tennék. Ilyenkor kell legjobban ügyelnünk arra, hogy elhamarkodott cselekvéssel és túlkemény fellépéssel a tömeget ne ingereljük, viszont arra is, nehogy óvatosságunkat gyáva meghunyászkodásnak vélvén, a tömeg vérszemet kapjon. Ebben az időszakban elegendő, ha a helység fontos pontjait megszálljuk, egyébként pedig csak a veszedelmessé válható csoportosulásokat akadályozzuk meg.

Ha a lázadás kitört, akkor minden alakulat és osztag a védelmi tervben számára kijelölt helyet eloglalja. Minden védőkörletparancsnok azonnal megkezdi körletének a zavargóktól való megtisztítását és a rend helyreállítását. Ezen munka folyamán esetleg már összeütözésekre kerülhet a sor a karhatalmi alakulatok és a felkelők között, valamint akkor is, ha a felkelők az általunk megszállott pontokat akarnák kézrekeríteni.

Az őrségek első tevékenysége legyen, hogy az őrség előtt kézigránát dobástavolságra minden mozgást beszüntetnek. Célszerű ezen távolságon akadályt kifestetni, vagy ezt a körzetet kötéllal lezárni. Az őrszemek elfoglalják az épület különböző pontjain kijelölt helyeket és állandóan figyelik a szemben levő épületeket, valamint minden mozgást a környéken. Minden ellenséges cselekedetet azonnal fegyverrel toroljanak meg, amikor a csendőrök is szolgálati utasításuktól eltérőleg, törekedjenek az ellenfél kímélet nélküli teljes megsemmisítésére. A felkelők részéről ügyesen számíthatnak kíméletre. Az őrszemek figyelme különösen arra terjedjen ki, hogy a felkelők részéről a környező hazákban és hazakon nem történnek-e előkészületek azok megszállására, nem rendeznek ott be lövéseket, nem hoznak-e géppuskákat stb. tüzelő állásba.

Ha tüntető tömeg közelíti meg az őrséget, fel kell szólítani a szétoszlásra, ha nem engedelmessé válik, akkor a tüzelésre fejlődött zöm oltalma alatt járőröket kell erre a feladatra kiküldeni. Közben a tömeget szemmel kell tartani, hogy kik igaztadják engedetlenségre és ellenállásra. A járőrökkel ezeket kell azután elsősorban a tömegeből elfogni. Ha a tömeg fenyegető magatartást tanúsít, vagy pláne támadólag lép fel, akkor fegyvert kell használni. Hogy a kiküldött járőröket ne veszélyeztessük és különben is, legegyszerűbb néhány jól irányított kézigránáttal a hátulsó sorokat megrikítani. A hetvenkedők — bizván abban, hogy az előttük állók testükkel a lövedékeinket felfogják — rendszeren a hátulsó sorokból kerülnek ki: innen is szoktak eldördülni az ellenük irányított első lövések. Ha a tömeg még nem ragadtatta

magát erőszakos cselekedetekre, a szétoszlásra kiválóan felhasználhatjuk a vízi fecskendőket is, mert a víz nagyon jótékony hatással van az izzó hangulat lehűtésére és míg a lövés vagy szúrás hőssé avatja a lázadókat, a bőrig ázott elvtárs még a többiek szemében is csak nevetséges lesz.

Ejjel, ha a közvilágítás a felkelők merénylete miatt remondta volna a szolgálatot, fényszorókkal (gépkocsik lámpáival) kell a környék és általában az egész zárovonal megvilágításáról gondoskodnunk. A felkelők támadásukra valószínűleg a sötétséget fogják kihasználni, mert célzott tüzünk elől így vonhatják ki magukat legkönnyebben. Ha sikerült a felkelők egynemelyikének az általunk védett háztömbbe átjutnia, azonnali ellenesapással vessük onnan ki őket. Ha a felkelők olyan túlsúlylyal támadnának, hogy nem tudjuk állásainkat tartani, akkor — a védőkörletparancsnok egyidejű értesítése mellett — haztől-hazig vagy haztetőrol-haztetőre vonuljunk vissza. Egy lépéssel se menjünk tovább hátra, mint amennyire kényszerítenek, mert épp a helységekben találunk minden lépésnél ezer új alkalmat, hogy a felkelőkkel ismét szembeforduljunk és újabb védelmet fejtsünk ki. A kölcsönös támogatás mellett történő lépésenkinti visszavonulással fokozatosan a támadó egész erejét felőrölhetjük, úgy hogy, a beérkezett tartalék támogatása mellett az elvesztett területet egy lendülettel megint visszafoglalhatjuk.

Ha a felkelés oly meglepetésszerűen tört ki, hogy csapataink még nem foglalhatták el a helyeiket, vagy hogyha a felkelőknek sikerült valamely helységrést megszállaniok, akkor tervszerű támadással, illetve ellentámadással kell őket a helységből kivetnünk. Első feladatunk legyen ilyenkor a felkelőket a külvilágtól teljesen elzárni, amit esetleg páncélgépkocsik alkalmazásával, vagy a helység körülvárással érhetünk el. Betörési helynek, azaz támadási pontnak legalkalmasabbak a helység kiszögelő részei vagy a helységen belül olyan utakeresztezők, ahol három épületsarok még a mi kezünkben van és a felkelők csak egyet szállottak meg, mert ilyen pontok ellen főleges fegyverhatást tudunk kifejteni és a csatlakozó részeket oldalozó tűz alatt tarthatjuk.

A támadást magát rendszeren megfelelő tűzelőkészítés után fogjuk majd végrehajtani. Miközben az összes ablakokat, tetőnyílásokat, stb. — ahonnan a felkelők tüzelnek, vagy ahol őket sejtjük — puska és géppuskatűz alatt tartjuk, aknavető — esetleg agytűzzel a betörésre kiszemelt házon rést ütünk, adott jelre az aknavetők a szomszédos házakra helyezik át tüzüket és az első rohamjáróink betörnek. A járőrök az egész házat a felkelőktől megtisztítják és pincéit atkutatják, hogy ninesen-e aláaknázva. A további tényrehoz egyes részeket tűzoltalomra a háztetőkön elhelyezve, vagy kézigránáttámadással épülettől épületig küzdjük magunkat előre, vagy az épülettömb egyes házait — esetleg a tűzfalakban robbantott réseken áthatolva — szuronnal foglaljuk el. A háztetőkre csak olyan embereket küldjük, akik nem szédülnek, azonban célszerű, ha ezek is kötéllel erősítik meg magukat, hogy elesészászor vagy sebesüléskor le ne zuhanjanak. A támadást mindig az épülettömb teljes elfoglalásáig folytat-

suk, amivel további kedvező támadási lehetőségeket teremtenek.

A felesleges vérontás elkerülése végett különösen a szorongatott helyzetben levő felkelőket szólításuk fel a fegyver letévesére és a megadásra. Hatásos eszköz lehet a kiéheztetés is, amit különösen ipartelepeknél vagy kizárólag a felkelők lakta helységeknél alkalmazunk. Utóbbi esetben a körülfalazáson kívül az illető helységrést a víztől, villanyáramtól és a gáztól is elzárjuk.

Kisebbségi viszonyok között, pl. kisebb ipartelepeken szolgálatot teljesítő csendőrök hasonló elvek szerint cselekszik, mint fentebb tárgyaltam. Ha csak lehetséges, támadó fellépéssel szétzörj a lázadókat, ellenkező esetben a legfontosabb épületeket védi mindaddig, amíg a lázadás leverésére külső segítség nem érkezik.

Ugy a fenyegető veszedelemmel, mint ennek ellenrendszabályaival — legalább nagyjában megismerkedve, különösen, ha az erkölcsi erők között is párhuzamot vonunk, akkor nyugodt szívvel állunk a rém elébe, a küzdelem kimenetelét iránt sem lehet kétségünk. De ne elégedjünk meg csak ezzel a megállapítással, vonjunk le változott viszonyokhoz kell nekünk is alkalmazkodnunk és hozzáidomolnunk. Nem akarok más hatáskörébe avatkozni, mikor megállapítom, hogy kívánatos volna, ha a csendőrség a cikkemben említett alkalmazásra és a honvédséggel való szoros együttműködésre is felkészülne. Ha más támogatásra nem is, de arra mindenkor számíthat, hogy golyószórós vagy géppuskás alakulatokkal megerősítik. Épp úgy, mint a honvédségen belül is minden embernek szük-szerűen, minden tisztnek és altisztnek pedig a géppuskák és golyószórók alkalmazásában és kezelésében teljesen jártasnak kell lennie, célszerű volna, ha a csendőrök is ezen fegyverek kezelését megismernék.

Nélkülözhetetlennek vélem továbbá a csendőrség felszereléséből a kézigránátot is, melynek alkalmazási módjára szintén rámutattam.

Készüljünk, hogy a vörös rénnel szemben teljes erőnkkel és felkészültséggel helyt állhassunk, de azért adja Isten, hogy megtépett és megeseonkított Hazánk az újabb megpróbáltatások nehéz napjait elkerülhesse.

Tanúk a nyomozásnál.

Írta: GERGELY ENDRE ny. százados.

„Jelentem, hogy Nagy János és Kis Péter csendőrökből állott járőrnek Bugac községben Nagy Károly 36 éves bugaci lakos panaszolta, hogy a f. hó 16-ról 17-re virradó éjjel sertésöljének feltörése után ismeretlen tettes 2 drb. hízott sertését ellopta.

Járőr ez ügyben a nyomozást Szekeres János és Pipás F. Péter községi esküdtek, mint bizalmi egyének jelenlétében megejtette és...

Igy írjuk, így írjuk, de jól írjuk-e így? Nem jól írjuk. Hiszen csak valamennyire is honvolultabb nyomozást két tanú állandó jelenlétében folytatni nem is lehet; az a két tanú nem járhat elhet a nyomozó csendőrrel megszakítás nélkül mindenhová, míg csak a nyomozás befejezve nincs.

Erre ráérő embereket nem is lehetne találni. Megazután nem is volna hasznos, ha a járőr a nyomozásnál előforduló minden munkájához tanút alkalmazna, mert hiszen először is előre sohasem tudhatja egészen bizonyosan, hogy ez vagy az az ember vagy annak valami közeli rokona vagy érdektársa nines-e belekeverve a nyomozandó cselekménybe, másodsor pedig a nyomozás eredményességéhez mindig szükséges puhatolásai és bizalmas megbeszélései is kárát vallanak, mert nem bizonyos, hogy a csendőr bizalmasai az odavitt tanúk előtt is hajlandók-e felvilágosítást adni; inkább nem, mint igen.

Tudja ezt minden csendőr és nem is cselekszik így, hanem tanút csak ott alkalmaz, ahol annak alkalmazását a szabályok megkívánják, vagyis nem az egész nyomozáshoz, hanem csak egyes nyomozati cselekményekhez. Jelenteni azonban meggyökeresedett fogalmazási nehézségből azt jelemti, hogy a nyomozást ejtette meg ennek és ennek a jelenlétében. Ez pedig nem jól van így, mivel így a jelentésből sohasem tűnik ki teljes pontossággal, hogy azoknál az egyes nyomozati cselekményeknél, melyeknél tanúk jelenléte szükséges, valójában ki volt tanúként jelen. Mert megtörténhetik és meg is történik, hogy egyik-másik nyomozati cselekmény-nél az egyik tanú akadályoztatása miatt ideiglenesen más ember van tanúként jelen. Ezt azonban a jelentés nem mindig tünteti fel világosan. A pontatlanságnak azután az a következménye, hogy a tanúk alkalmazását bár köteles, de nem fontos dolognak tekintti a csendőr és nem így alkalmazza a tanúkat, hogy alkalmazásukból azt a hasznót méríthetné a nyomozás céljára, melyet méríteni lehet, ha a helyes eljárást követjük.

Nézzük meg már most közelebbről, hogy mire is való a nyomozásnál a tanú.

A nyomozás szabályait a Bűnrádi perrendtartás (B. P.) alapítja meg. A B. P. ismeri a „bíró-sági tanúk“ alkalmazását, akiknek kitérőül nem rendelkezik, csak azt mondja ki, hogy a fegyveres erőhöz és a csendőrséghez tartozó személy bírósági tanú nem lehet. A tanúk alkalmazásáról a B. P. négy esetben rendelkezik, nevezetesen:

A lefoglalt terül felbontásánál mindig jelen kell lennie két tanúnak. (Ez az eset bennünket tovább nem érdekel, mert lefoglalt levelet mindig csak bírő bonthat fel.)

A házkutatásnál és átvizsgálásnál mindig jelen legyen legalább két tanú.

A bírői szemlénél legalább két tanú legyen jelen.

A terhelt kihallgatása akár nyomozás, akár vizsgálat folyamán történik az, két tanú jelenlétében teljesítendő, de csak akkor, ha azt a terhelt (vagy a védő) kifejezetten kéri vagy a kir. ügyész (vagy a fő-, vagy pótmagánvádló), vagy a nyomozást teljesítő rendőri hatóság tagja, vagy a vizsgálóbíró azt szükségesnek látja.

Felmerül most a kérdés, hogy miért rendeli a tanúk alkalmazását a B. P. Erre nem felel ugyan meg, de tisztába jöhetünk a dologgal, ha a felsorolt eseteket közelebbről megvizsgáljuk. Már első olvasásra is kitűnik az, hogy két okot lehet megkülönböztetni. Látjuk azt mindjárt, ha a terhelt kihallgatásának esetét nézzük. Ennél az esetről a

tanúk alkalmazása feltételes; vagy a terhelt vagy a vád kezdeményezésére történik. Ha terhelt kéri, neki ezzel az a szándéka, hogy biztosítsa magát afelől, hogy vele szemben olyan eszköz, melyet a B. P. tilt, a kihallgatásnál ne alkalmazzassék. A vád pedig azért alkalmaz tanút, hogy magát a tiltott eszközök alkalmazásának vádjá ellen biztosítsa, vagy azért, hogy a terhelt vallomását a tanúkkal hitelesebbé tegye. A vallomásról jegyzőkönyv vétetik ugyan fel, de azt a terhelt nem lévén köteles aláírni, a bírósági tanúk bizonyossága fontossá válhat. A tanúk alkalmazása tehát két célt szolgál: védekező és bizonyító. Ennél az esetben az első cél a lényegesebb, mivel a terheltnek joga van a főtárgyaláson megváltoztatni előbbi vallomását és így ennek bizonyítása nem elsőrendű fontosságú.

A levél felbontásánál a tanúk feladata bizonyítani azt, hogy ugyanaz a levél vagy egyéb tárgy került elő a borítékból, mint aui a főtárgyaláson bemutatásra kerül és hogy más tárgy a borítékban nem volt. A cél itt szinte egyformán védekező és bizonyító.

Ugyanez áll a házkutatás és átvizsgálás (személymota) esetére is. A tanúk itt azt bizonyítják, hogy a kutatásnál talált és lefoglalt bűnjel, stb. tényleg a terhelt házában vagy személyén találtatott és hogy azonos azzal, amely a főtárgyaláson bemutatott; ezenkívül pedig azt, hogy a kutatók kezén semmi el nem sikkadt. Ha figyelembe vesszük azokat az eseteket, hogy a házkutatásnál a terheltnek vagy képviselőjének jelen kell lennie, a bírósági tanúkra inkább a bizonyítás feladata hárul.

A szemlénél végül majdnem kizárólag bizonyító a tanúk feladata. Bizonyosságot kell tenniük arról, hogy minden ügy találtatott és az egész szemle ügy folyt le, ahogyan az a felvett jegyzőkönyvben le van írva.

A B. P. rendelkezéseinek tanulmányozásából tehát megállapíthatjuk, hogy a bírósági tanúk alkalmazásának az eljáró személyek megvádolása elleni védekezés és a bizonyítékok hitelesebbé tétele a célja. Az egyes esetekben hol az egyik, hol a másik cél a lényegesebb.

Nézzük meg most már, hogy mit rendel e tekintetben a *csendőrség Szolgálati Utasítása*.

Hogy ki legyen ilyen tanú, azt a Szolgálati Utasítás (Sz. U.) részletesen nem írja körül. A gyanúsított kikérdezéséről szólva csak annyit mond, hogy két „bizalmi férfi” legyen jelen; ez mindenesetre tekintélyesebb, megbízható egyéneket jelent. A házkutatásról és az elfogottak az őrsparancsnok által való kikérdezéséről szólva azt rendel, hogy „az előjáróság két tagja” legyen jelen, de csak „lehetőleg”, illetve „amennyiben lehetséges”. A Sz. U. 88. §-a szerint a községi előjáróság a csendőrség nyomozásába nem avatkozhatik bele és ugyanezen §. szerint a járőr oly nyomozó események teljesítésére, melyeket a csendőrség maga nem végezhet, vegye igénybe a községi előjáróság közreműködését. Ha tehát a Sz. U. a fenti esetekben az előjáróság két tagjának jelenlétét kívánja, ezt nem azért rendel, hogy ezáltal a községi előjáróság közreműködjen a nyomozásban, hanem egyrészt azért, hogy a tanúk

megbízhatók legyenek, ami az előjárósági tagoktól feltételeztetik, másrészt pedig azért, hogy a tanúként való szereplés terhe inkább a hivatalos viselőkre, mint a főbbi lakosságra nehezedjék. Ezt a falusi lakosság is természetesnek tartja. De bizonyos, hogy a tanúknak nem kell előjárósági tagoknak lenniük.

Azok az esetek, melyekben a Sz. U. tanúk alkalmazását rendel, nagyjából megfelelnek a B. P. eseteinek. Hiszen a Sz. U. rendelkezéseinek alapja a B. P. A védekezés szempontjából azonban a Sz. U. valamivel tovább megy, még pedig úgy, hogy a megvádoltatás elleni gondoskodást a csendőr kötelességévé teszi.

Lássuk az egyes eseteket. A *gyanusított kikérdezésénél* a Sz. U. rendelkezése szerint (111. §.) két bizalmi férfi legyen jelen, még pedig „ha csak lehet”. Tehát elrendeli a Sz. U., hogy ebben az esetben alkalmazni kell a két tanút, amennyiben az nem lehetetlen; vagyis, csak akkor nem kell tanút alkalmazni a kikérdezésnél, ha tanút szerezni lehetetlen. Ezt a Sz. U. nyilvánvalóan a fokozottabb védekezés kedvéért rendel, annak kizárására, hogy a gyanúsított a csendőrt megvádolhassa azzal, hogy a kikérdezésnél tiltott eszközöket alkalmazott.

A B. P. a felek kívánságától, illetve akarától teszi függővé a tanúk alkalmazását ilyen esetben; ezt a rendelkezést a csendőrségre értelemszerűen alkalmazva, a nyomozó csendőr elhatározásától függne az, hogy alkalmaz-e tanúkat a kikérdezésnél vagy nem. (Kivéve azt az esetet, ha ezt a gyanúsított kéri.) A Sz. U. azonban nem bízta az elhatározást a csendőrré, hanem elvileg elrendeli a tanúk alkalmazását a gyanúsított kikérdezésénél.

Felhívom a figyelmet arra, hogy a Sz. U. seholsen rendel azt, hogy ha a csendőr a gyanúsított kikérdezésénél tanúkat nem alkalmazott, azt a jelentésben megemlítsse és megindokolja. Ez természetes is, hisz az ügyvédség és a bíróság — számukra a B. P. lévén mértékadó — a tanúknak elvileg minden esetben való alkalmazását nem is kívánják meg.

Van a Sz. U.-ban még egy eset, amely tulajdonképpen azonos a fentiekben tárgyalttal, amikor tanúk alkalmazása kötelező, de „ha csak lehet”. Ez az az eset, mikor a járőr az általa elfogottat, vagy elővezetett az őrsparancsnoksághoz kíséri be és az őrsparancsnok az illetőt kikérdezni tartozik (43. §.). Ez az eset teljesen ugyanaz a fentivel, tőle csak abban különbözik, hogy az őrsparancsnok a gyanúsítottat megkérdezni tartozik, hogy sérülései vannak-e, bántalmazták-e van-e panaszja az őt bekísért csendőrök bánásmódja ellen. Ennél a kikérdezésnél is kell tanúkat alkalmazni, jóllehet — ha az illető felhívás, nyomozólevél stb. alapján fogatott el, illetve vétetett őrizet alá — az őrs ellene további nyomozást nem is folytat.

A gyanúsított kikérdezésénél tanúk alkalmazásának nyilvánvalóan és elsősorban védekező jellege van, mert annak a bizonyítása, hogy a gyanúsított a nyomozó csendőrnek tényleg azt adta elő, amit az jelentett, a főtárgyalás szempontjából (a fentebb felemlített oknál fogva) nem fontos; ellenben fontos abból a szempontból, hogy a csendőr az ellene esetleg tett feljelentés, vagy

panasz kivizsgálása során magát a tanúk bizonyosságával fedhesse.

A *házkutatásnál és átvizsgálásnál* a Sz. U. elrendeli (121. és 123. §.) a két tanú alkalmazását „amennyiben lehetséges”. Fentebb leírtam, hogy a B. P. ilyen esetben a tanúk alkalmazását „mindig” rendel, tehát feltétlenül. A Sz. U. ezzel szemben megengedi, hogy a tanúk alkalmazása mellőzhető, ha ilyeneket szerezni lehetetlen. De elrendeli azt is (124. §.), hogy ezt a jelentésben meg kell említeni és meg is kell indokolni. Ez azért van, mert az ügyvédség és a bíróság a B. P. rendelkezéseinek megtartásán örködni tartoznak és tudniuk kell, hogy miért mellőzte a csendőr a tanúk alkalmazását; mert ha ezt hanyagságból tette volna, felelősségre lenne vonandó, különben azonban nem származik nagyobb baj a mellőzésből. Még pedig azért nem, mert a tanúk nemalkalmazása a házkutatásnál a B. P. szerint nem semmisségi ok. Vagyis: alkalmazni kell ugyan a tanúkat, de, ha bármely okból nem alkalmaztattak, ez a büntető eljárást nem gátolja és nem semmissíti meg. Ezért rendelkezhetik a Sz. U. úgy, hogy „amennyiben lehetséges”, kell a tanúkat alkalmazni.

A tanúk feladatára vonatkozólag a házkutatásnál, utalok arra, amit fentebb a B. P. vizsgálatánál ugyanerről a kérdéssel mondtam. Hogy a tanúknak itt igen fontos szerepük van a bizonyítás körül, azt a Sz. U. (123. §.) azon rendelkezései is mutatják, hogy a tanúkkal az őrizetbe vett tárgyak jegyzéke aláírandó és pecsétjükkel (a lehetőséghez képest) maguk az őrizetbe vett tárgyak ellenőrzésére tartoznak. Szerepük tehát fontos. És éppen ezért nem szabad a járőrnek azzal megelégednie, hogy a két tanú „jelen legyen”, azaz ott ácsorogjon a járőr körül, vagy esetleg csak a ház körül és hogy unalmukban minden egyebet csináljanak, csak éppen a járőr munkáját ne figyeljék. Hanem igen is arra kell törekedni, hogy mindent jól megfigyeljenek. Ezért olyan embereket kell a járőrnek tanúknak megszereznie, akikről tudja, hogy kötelességtudó, lelkiismeretes, érdeklődő és világos fejű emberek. Ez azonban még nem elég. Nem szabad megengedni, hogy a tanúk a házkutatás alatt a járőr mellől eltávolozzanak és a kutatás alatt állandóan fel kell hívni a figyelmüket minden fontosabb dologra, különösen, ami az őrizetbe vendő tárgyakra vonatkozik. Ilvenformán: „Most kinyitjuk ezt a szekrényt. Né a fenékén hever egy tőrésznya. No, János bácsi, meg Péter, most jól ide nézzenek, hogy mit látnak, mert kinyitom a tőrésznyát, itt egy véső. Ezt a tőrésznyát meg a vésőt őrizetbe vesszük. Fogja meg János bácsi a tőrésznyát meg a vésőt, nézze meg jól, hogy kétsős is megismerje. No, most Péter, nézze meg maga is.” Ha ilyenformán jár el a járőr az egész házkutatás, vagy átvizsgálás alatt, akkor a jegyzék aláírása és a tárgyak megpecsételése nem lesz üres formáság, hanem két jó tanút szerez a járőr, akik a főtárgyaláson habozás nélkül bizonyítani tudják az őrizetbe vett tárgyak azonosságát és megtalálásuk körülményeit.

A bizonyítás szempontjából legfontosabb a tanúk szerepe a *helyszíni szemlénél*. A Sz. U. nem is beszél itt (110. §.) két tanúról, hanem „tanúk”-ról,

tehát legalább két tanúról. A csendőr nem is végez igazi bírói szemlét, mert jegyzőkönyvet nem vesz fel. Pedig a bírói szemlénél, akkor is, ha a rendőrhatalóság végzi, lényeges kelléke a jegyzőkönyv felvétele. A csendőrnek ezt a tanúk bizonyosságtételével kell pótolnia. Mondja is a Sz. U., hogy a járőr a tanúk által észlelt megjegyzéseket és saját feljegyzéseiket esetleges igazolására ezeket felhívja. Bizonyos fontos és szükséges dolog ez. Még aránylag nem fontos és szűk helyen fogantatandó szemle alkalmával is annyi aprólékos megfigyelni és megjegyezni való akad, hogy próbára teszi a tanúk figyelmét és türelmét. Ezért igen fontos, hogy a járőr úgy járjon el, hogy a járőr feltétlenül vigyen magával tanúkat a szemléhez, még pedig többet mint kettőt; ha hat tanúja van, annál jobb. (Csak hogy ne úgy értsük a dolgot, hogy az egyik körülményt az egyik pár tanúval, a másikat másikat pár tanúval jegyeztesse meg a járőr, hanem minden megjegyezni valót minden egyes tanúval jegyeztessen meg. A főtárgyalás sokszor csak hosszú idő múltával tartatik meg, az ember könnyen felejt, a tanúk közül egyik-másik meg is halhat, vagy fel nem található, úgy, hogy jó a többi tanú ahhoz, hogy szükség esetén legalább kettő legyen, aki valamit eskü alatt bizonyítani tud.)

Hogy körülbelül hogyan kell eljárni, lássuk néhány példán.

A vasúti töltéssel párhuzamos útnak a töltéssel ellenkező oldalán hulla fekszik. Nem elég a tanúkkal odamenni és egyszerűen felszólítani őket, hogy nézzék meg jól, hogy hogyan, mily helyzetben fekszik a hulla, mert régi dolog, ami minden tapasztalt csendőr, rendőr, bíró, ügyész tud, hogy ha öt ember nézi ugyanazt, nem ugyan azt látja, mindegyikük másként fog valamire emlíkezni, mint a másik. Hanem oda kell a tanúkat állítani és el kell mondani előtük azt, amit látnak, hogy jól jegyezhessek meg a fontos dolgokat. „Látják, hogy a hulla az árokban fekszik? Nem a töltés mellett, hanem az ellenkező oldalon levő árokban? Látják, hogy hanyatt fekszik, hogy feje lent van az árok fenekén, a lábai pedig felfelé vannak az árokparton, de nem az út felőli oldalról? Ettől a jegenevőfától 4 lépésnyire fekszik a hulla? Ez a jegenevőfa a keresztútától számítva a tizenegyedik.” És így tovább.

Más példa. A járőr a gyanúsított házából földet át vezető lábnyomokat követ a tanúkkal és a gyanúsítottal együtt. A lábnyomok elmosottak. Egyszerre csak egy magában álló körte alatt tisztán látható ép mezőlábnyomot talál a sáros földön. Most a tanúkat a lábnyom közelebb állítja, a gyanúsítottal pedig lábát lenyomatja a lábnyom mellé. A két lábnyom hossza, szélessége az ujjak állása stb. teljesen egyforma, a talált lábnyom a gyanúsított lába nyoma. Mindezt a tanúknak a gyanúsított lábnyomát megmutatva a járőr külön-külön jól megnézteti és meggyezteteti, úgy, hogy ők ennek alapján akkor is bizonyítani tudják, hogy a talált lábnyom teljesen megegyezett a gyanúsított lábnyomával, ha a járőr valamilyen okból nem is tud kiönteni.

Még egy példa. A járőr eszinyomót talál, a nyomot a tanúk jelenlétében gipszszel kiönti és a gipszmásolatot magával viszi. A másolatot azonban nem hitelesíteti a tanúkkal. Később megállapítja, hogy egy gyanúba fogott ember eszinyomának a talpa teljesen megfelel a gipszmásolatnak. A felfedezés örömeiben elmulasztja a tanúkkal való hitelesítést, hiszen megvan a eszima is, meg a nyom másolata is. A főtárgyaláson mindakettő ott fekszik a bíróság asztalán. Az elnök felmutatja. Erre a vádlott azt mondja: „Igaz, hogy ez az én eszinyomom, de azért én mégsem jártam ott, ahol a nyomot a csendőrök állítólag találták”. De hiszen itt a gipsznyom, egészen olyan mint a eszinyomja talpa! „Hát hiszen csinálhattak a csendőrök a lak-tanyájuk udvarán annyi nyomot a eszinyommal, amennyit csak akartak!” Nem ér a szép gipsznyom semmit.

Vagy úgy kellett volna a gipsznyomot és a eszinyomát azonosítani a tanúk előtt, mint a fentebbi példában, vagy meg kellett volna a gipsznyomot azokkal a tanúkkal jelölni, akiknek a jelenlétében megtalálták és kiöntötték. Még pedig akár úgy, hogy a nevéket ráírják egy darab papirosra, amelyet beledugnak a gipszbe, mikor az még folyékony, akár úgy, hogy a tanúk rányomják 1—2 ujjuk lenyomatát a még nedves gipszre.

Az elmondottak után most már megfelelőh-tünk arra is, hogy a nyomozás eredményéről teendő jelentésben hol soroljuk fel az alkalmazott tanúkat. Feltétlenül mindig ott, ahol arról a eszinyomról van szó, amelynél jelen voltak. Tehát mikor a gyanúsított előadását írjuk le, ott nevez-zük meg a tanúkat. Ugyancsak akkor nevez-zük meg a házkutatás, vagy a szemle tanúit, mikor a házkutatás alkalmával történteket, vagy a szem-lén észlelteket írjuk le. A jelentés elején pedig írjuk egyszerűen: „A járőr a nyomozást meg-csjtette és megállapította, hogy...”

Vessünk még egy pillantást a *Szolgálati Utasítás új Tervezetébe* (T.), mit tartalmaz tárgyunkra vonatkozólag.

Megemlítésre méltó, hogy egy helyen sem rendel, hogy az alkalmazandó tanú a községi előjáróság tagja legyen. Ez helyesnek is látszik, mivel legjobb, ha a járőr a hozzáférhető személyek közül a legalkalmasabbakat választja ki tanúknak. Különben a legtöbb helyen, ahol róluk *teljesen egyének* legyenek a tanúk, a házkutatásnál még hozzá teszi, hogy *polgári személyek* legyenek; az őrsparancsnok pedig két, *nem a csendőrséghez tartozó egyén* jelenlétében kérdezze ki a járőr által bekísért egyént. Jobb volna, ha mindenhol ugyanúgy határozná meg a T. a tanúk milyenségét, még jobb volna, ha külön pontot szánna ennek a kérdésnek.

A gyanúsított kikérdezésénél *minden esetben* házkutatásnál *mindig*, a szemlémozásánál *lehetőleg*, a szemlénél *lehetőleg mindig* kívánja a T. a tanúk alkalmazását, még pedig mindig kettőt. A fentebb előadottakra való hivatkozással helyes-szembnek tartanám, ha az előírás mindegyik esetén úgy szólna, hogy: *ha csak lehetséges*, a szemlénél pedig jó volna *legalább két* tanút írni.

Annak jelentése, hogy a gyanúsított kikérde-

zésénél miért nem volt tanú alkalmazható, fölös-leges, mert a bíróságot nem érdekli.

Új dolog, hogy a T. szerint a *sértett és a ta-núk kikérdezésénél* is alkalmazható lenne két tanú az illetők előadásának hitelesítésére, *ha a csendőr azt szükségesnek látja*. Ha figyelembe vesszük, hogy a bűncselekmény tanúja valóban jóhiszeműen is változtathatja előadását a főtárgyalásig, mivel már nem jól emlékszik az eseményre, melynek tanúja volt, mennyivel inkább pontatlanul fog az alkalmazott hitelesítő tanú az egyszerű hallottakra visszaemlékezni. Nem sok értelme van ebben az esetben a tanúk alkalmazásának.

A T. még egy új dolgot kíván, nevezetesen, hogy a fogolyörzés tartama alatt legalább egy, a községi előjáróság által kirendelendő polgári egyvénnek állandóan jelen kell lennie. Ez a *kirendelt egyén* láthatólag nem ugyanaz, mint az eddig tárgyaló *tanúk*, kirendelésének, ami községi rend-őri közzé teszi, célja világosan, vagy helyesen sejtetően megmondva nincs. Mivel azonban úgy a csendőrség tekintélye, mint a fogolyörzésért való kizárólagos felelőssége ezen rendelkezés által ve-szélyeztetettnek látszik, az új utasításba való fel-vétele még megfontolandó volna.

Az ujjnyomatrendszer alkalmazása a csendőrségnél.

Irta: KISS ALADÁR főhadnagy.

A napokban testületünk egyik derék altisztjével beszélgettem, ki szőgyenkezve jelentette, hogy egy, az őrskörletükben előfordult nagyobb szabású bűncselekményt — bár fáradságot nem kímélt és éjjelt nappallá téve dolgozott, — nem tudott kiderí-teni, míg előjáró járásparancsnok helyettese kezébe véve a nyomozást, rövid idő alatt eredményt ért el. Érdekelt a dolog s kérdezgetni kezdtem tőle a részleteket. Feleleteiből láttam, hogy már nyomo-zása kezdetén végzetes hibát követett el és csak járásparancsnok helyettese ügyességének és lele-ményességének volt köszönhető, hogy megmente-tett, ami még menthető volt. Nem akarom az esetet itt részletesen leírni, csupán annyit említek meg, hogy a járásparancsnok helyettesnek az esetet a helyszínén talált ujjlenyomatok segítségével sikerült kinyomoznia és hogy az előbbi nyomozás azért nem járt eredménnyel, mert a járőrvezető a helyszínén talált ujjnyomokat nem részesítette olyan figyelem-ben, amelyet azok a tapasztalat szerint megérde-melnek.

Ez az eset készlet arra, hogy az alábbiakban az ujjnyomatok értékesítése tekintetében a nyo-mozó csendőröknek egy kis gyakorlati utmutatás-sal szolgáljak. Tudom, hogy a legtöbb csendőr előtt nem újdonság, amit elmondok s azért céloom inkább az, hogy a kriminalisztikának ezen, ma már nélkül-özhetetlen segédeszköze iránt elsősorban a fiatal csendőrök érdeklődését felkeltssem s felhívjam figyelmüket arra, hogy az önképzésnek a daktilo-szkopia terére való kiterjesztése ma már minden csendőrnek, ki jó nyomozóvá akar válni, elenged-hetetlen.

Hogy mi a daktiloszkopia, azt — úgy hiszem — részletesen magyaráznom felesleges. Minden csendőr

tudja azt már az iskolából, hogy ha kezünk belső részét vizsgáljuk, azon szabad szemmel is jól lát-ható vonalakat, úgynevezett papillár vonalakat s ezek között bemélyedéseket, barazdákat észlelünk, melyek az ujjak felső ízén mutatkoznak a legjelleg-zetesebben. Ezek a papillár vonalak és barazdák a kéznek idegen tárggyal való érintkezése esetén, mi-után a bőr felületen levő pórusok váladéka az érintett tárgghoz tapad, a kéznek, illetve az ujjnak a lenyomatát, másolatát adják. E lenyomat egy jel-legzetes rajzot mutat s ez az ábra minden ember-nél más, de ugyanazon embernél a négy hónapos magzati kortól — az ideiglenes külső behatásuktól eltekintve — a halál után bekövetkező feloszlásig egyforma. Ezen a számításokon és gyakorlati tapasztalatokon alapuló és megdönthetetlennek bizonyult elven épült fel az ujjnyomat rendszer, a daktiloszkopia. E néhány sor keretében nem áll módomban a daktiloszkopiával elért sikerekről részletesen beszámolni, de fontosságát és a büntet-tesekre való veszélyességét legáltalában annak a küzdelemnek rövid ismertetésével lehet legjobban bizonyítani, amelyet a büntettesek ellene kifejtenek. A fájdalommal nem törődve, képesek ujjajukat forró vízbe, olajba mártani, ledörzsölik kezük felületét, mert azt hiszik, hogy ezzel ujjajuk vonalrajzát meg-változtatják. A fáradozás mind hiába való, mert e behatások csak ideiglenesek, melyek elmúltával az ujj visszanyeri régi képét, ha pedig e manipulá-ciók nyomai meg is maradnának, a jellegzetes nyo-mok csak elősegítik a felismerést. Ép így nem mutatkozik célszerűnek a gummikeztyű használata sem, mert keztyűben dolgozni kényelmetlen. Igen sok esetben még a keztyűvel dolgozni akarók is le-hízták keztyűiket, sőt ráadásul gyakran vissza is hagyták. Legtöbb eredményt talán a helyszin letö-rülgetésével érték el, de nagyon kevés olyan bünt-ettes van, kinek a zsákmány megszerzése, a cél el-érése után, mikor minden gondolata csak a mene-külés, ez eszébe jut. De ha eszébe jut is, az érthető izgalom hatása alatt rendesen felületesen végzi s így a törülgetés is felületes lesz, eredményt nem biztosít. Ők azonban nem adják fel a reményt s tovább küzdenek; holnap talán már egy újabb módszerrel lepnek meg bennünket, de miként eddig, minden valóságosság szerint ezután is, küzdelmük meddő lesz s a daktiloszkopia egyrészt nyilván-tartásuk, másrészt személyazonosságuk megállapít-ásánál továbbra is megbecsülhetetlen szolgálatot tesz. A nyilvántartást az ujjlenyomatok kilencféle ábráinak permutációs fő- és alosztályozásával az Országos Bűnügyi Nyilvántartó hivatal végzi; az ehhez szükséges ujjlenyomatok felvételére a kir. ügyészségek és kir. járásbíróóságok vannak hivatva. Így tehát e hatóságok ily irányú tevékenységé, bár-mennyire is érdekes az, a csendőrséget közelebről nem érinti, ezért elegendő lesz annyit tudni, hogy az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal, mely Budapest V. ker. Zrínyi-utca 4. sz. alatt van, az összes büntetett előéletű egyvénkekről pontos nyil-vántartást vezet s a csendőrségnek — a személyi adatok pontos és részletes felsorolását tartalmazó — megkeresésére is készséggel ad felvilágosítást.

Annál nagyobb fontossággal bír a csendőrre nézve annak megismerése, hogy miként lehet a helyszinen talált ujjnyomból a tettes kilétét meg-

állapítani. Fontos, mert nehéz elképzelni olyan bűncselekményt, melynél a tettes ujjának lenyo-mata ne maradt volna vissza. Ez az ujjnyom a nyomozó kezében megbecsülhetetlen s a tettes taga-dásával szemben is döntő tárgyi bizonyíték és a nyomozás sikerét biztosítja. Természetes, hogy ez a bűncselekmény elkövetése közben visszamaradó ujjnyom mindig különbözni fog a nyugodt körülmények között, a szükséges eszközök segítségével felvett mesterséges ujjlenyomattól és az egész ujj lenyomatának aszerint, hogy a tettes milyen tárg-tyat és hogyan fogott meg, mindig csak bizonyos hányadát tartalmazza. Ez a körülmény azonban a lenyomat használhatóságát hátrányosan nem befolyásolja, mert a helyszinen visszamaradó ujjnyom a személyazonosság, míg a mesterséges ujjlenyo-mat a nyilvántartás megállapítására szolgál. Előb-bihez az egész ujjlenyomat $\frac{1}{10}$ sőt $\frac{1}{20}$ része is elegendő.

Ujjnyom síma-kemény, lágy és puha tárgyon egyaránt visszamaradhat. Az erdes, durva és boly-hos felületű tárgyak nem alkalmasak a visszamaradásra, miért azokon keresnünk is felesleges. Mint érdekes és reánk nézve fontos jelenséget megemlí-tem, hogy izgatott lelki állapotban a pórusok kivá-lasztása fokozottabb s így, több váladék tapad az érintett tárgghoz, minek természetes követke-zménye az, hogy az ujjnyom tisztább, váladékdúsabb lesz. Jól használható ujjnyomot a legtöbb esetben nem a tettes legintenzivebb működési helyén pl. páncélszekrény feltörésénél a szekrényen, hanem annak közelében levő tárgyakon, a bejövetei és el-távozási helyen fogunk találni, tehát jó azt rögtön ott keresni. Tanácsos a bűncselekmény lefolyását elképzelni és megállapítani, hogy hol jöhetett be, hol távozhatott el a tettes és melyek azok a tárgyak, melyeket okvetlenül érintenie vagy megfognia kel-lett. Ennek előzetes megállapítása az eredményes keresést nagyon megkönnyíti. A keresésnél különös gondot kell fordítani a helyszinnek változatlan állapotban való meghagyására, különösen a tárgyak összefogdosását kell feltétlenül mellőznünk, illetve megakadályoznunk, nehogy a később odakerült ujj-nyomok nyomozásunknak helytelen irányt adja-nak. Részletesen érdeklődnünk kell, hogy járt-e valaki előttünk a helyszinen és nem fogott-e meg valamely tárgyat. Ha igen, ki volt az, mit és hol fogott meg? A bemondások pontosan feljegyen-dők és ha szükségesnek mutatkozik, az illetők ujj-lenyomatát a talált ujjnyommal már a nyomozás kezdetén össze kell hasonlítani. A csendőr maga is ügyeljen, mert a tárgyak összefogdosásával köny-nyen zavart idézhet elő.

A talált ujjnyom biztosításáról, megőrzéséről és a szükséges beszállításáról gondoskodni a csend-őrnek igen fontos kötelessége, mert azok megse-misülése esetén nemcsak magát fosztja meg a nyo-mozását nagyon megkönnyítő nyomtól, hanem az eset kiderítését is könnyen veszélyeztetheti. Soha-sem szabad szem elől téveszteni, hogy e kis nyom, melynek alapján a tettes tagadásával szemben már halálos ítéletet is hoztak, igen érzékeny, nagyon könnyen megsemmisül és talált állapotában sokáig nem marad meg. Nagy melegben, erős szívóképes-ségű tárgyon órák alatt megsemmisülhet s hiába minden igyekezet, soha többé nem hívható elő.

Síma-kemény felületű tárgyon normális hőmérséklet mellett es erőszakos behatásoktól megvédetten napokig, igen kedvező körülmények között hetekig is megmaradhat ugyan, de ebben bízni nem szabad, hanem legjobb azt megelőző biztosítanunk, ha pedig szükséges es lehetséges, szakszerűen csomagolva beszállítanunk. A becsomagolást a legnagyobb vigyázattal kell eszközölni. Az ujjlenyomatot tartalmazó tárgyat legcélszerűbb egy kis dobozba csomagolni akként, hogy az a doboz alján személnél fogva megrögzíthessék. Ezáltal az ujjnyomatot a ledörzsölődéstől megóvjuk és elérjük, hogy az sértetlen állapotban kerül az Országos Bünygyi Nyilvántartó hivatal daktiloszkopusa kezébe.

Az ujjlenyomatokat aszerint, hogy azok milyen tárgyon, látható vagy láthatatlan állapotban maradtak vissza, 3 csoportba osztjuk és benyomott, színes vagy színtelen ujjnyomoknak nevezzük. E megkülönböztetésnek az ujjnyomok gyakorlati felhasználásánál nagy jelentősége van, mert mindegyikkel más és más az eljárás, melynek ismerete nélkül azokat értékesíteni nem lehet.

A benyomott vagy plasztikus ujjnyom gipszben, puha gittben, viaszban, agyagban esetleg vastag porban fordul elő és úgy jön létre, hogy az ujj ezen anyagok megfogásakor azokba benyomódik és így a megfogott tárgyakon az ujjnak szabad szemmel is jól látható vonalrajza marad vissza. Ily lenyomat ritkán fordul elő és felhasználása, a visszamaradt negatív kép pozitívvá tétele és a domborúság kiküszöbölése igen nehézkes, sok fáradságot és még több költséget igényel. Mégis, ha a tárgy, melyen az ujjnyom visszamaradt, könnyen szállítható és szállítása közben való összetörésétől és így az ujjnyom megsemmisülésétől tartani nem kell, akkor igen óvatos csomagolás után be kell küldeni, ellenkező esetben az Országos Bünygyi Nyilvántartó Hivataltól az illetékes ügyészség útján daktiloszkopus sürgős kiküldését kell kérni. Ily kérelem természetesen csak akkor indokolt, ha nagyobb szabású büncselekményről van szó és alapos a gyanunk, hogy a tettes ujjlenyomatát találtuk meg, vagy ha egy oly egyén ujjlenyomatát találtuk meg, ki több büncselekményt követett el anélkül, hogy kilétét megállapíthattuk volna.

A színes vagy látható ujjnyom, mely színezése folytán a mesterségesen felvett ujjlenyomathoz igen hasonlít, az idegen festőanyaggal bevont kéznek síma és kemény felületű tárgyak érintése által jön létre. A véres ujjnyom, mely nemesak ölésnél, hanem a kéznek megsértése esetén más büncselekménynél is előfordulhat, a leggyakoribb színes ujjnyom, de a festékes, olajos esetleg kormos ujjnyomok is gyakran előfordulnak. Sajnos, e nyomok sokszor használhatatlanok, mert az idegen festőanyaggal rendszeren az ujjak barázdái is megteleznek és nem vonalrajzot, hanem csak egy foltot mutatnak. Felhasználásuknál itt is a beszállítási lehetőség irányadó, ami csak az esetben tekinthető kizártnak, ha nagy, nem szállítható tárgyról van szó. Ez esetben szükséges rész kivágásával, főleg azonban az ujjnyom lefényképezésével is eredményt érhetünk el.

A legértékesebb és leggyakrabban fordul elő a színtelen, vagy láthatatlan ujjnyom, mely fémen, üvegen, papíron s általában minden síma és

kemény felületű tárgyon a kéz legkisebb érintésére is könnyen visszamarad. Miután látható nyomot nem mutat, a tettes legtöbb esetben nem gondol megsemmisítésére. Könnyen, kevés költséggel és igen jó eredménnyel értékesíthető. Szükséges azonban, hogy előbb láthatóvá tegyük. Ezen csupán kezűgyességet igénylő és egy-kezt próba után könnyen elsajátítható előhívási eljárás abban áll, hogy a tárgyak azon helyeit, hol a helyszíni szemlénk alapján ujjnyomat sejtünk, az alaptárgy színétől elütő, erős tapadó képességgel bíró igen finom őrlésű száraz porba mártott puhaszálú ecsettel könnyedén megérintjük s a tárgyon végig húzzuk. Ez által azon a helyen, hol a tárgyat az ujj érintette, a por lerakódik és az ujjnak lenyomata szabad szemmel is jól látható lesz. A gyakorlati életben az ezüst-szürke argenterátot és a fekete-szürke színű grafit-porot alkalmazzák leggyakrabban, míg a papíron keletkezett láthatatlan ujjnyomatot a sötétkék színű indigó-porral hívhatjuk elő a legjobban. Azonban sem e porok, sem az ecset hiányán nem szabad kétségbeesni, mert minden, a fenti tulajdonságokkal rendelkező por (kréta, olampor stb.), bekenésre pedig a megtépett puha vatta is igen jó szolgáltatást tehet.

A leírt módon előhívott és láthatóvá tett ujjnyom azonban ezen állapotában igen érzékeny, könnyen megsemmisülhet, tehát annak maradandóvá tételéről, rögzítéséről kell gondoskodnunk. A rögzítést fényképezéssel vagy a lakkbőrhez hasonló, könnyen hajlítható, rendkívül nagy tapadó képességgel bíró, Schneider Rudolf volt bécsi rendőrségi fényképész által feltalált és előttünk ismeretlen anyagból gyártott u. n. „Fóli“ segítségével eszközöljük akként, hogy a szükséges nagyságban kivágott fóli-darabot a zselatin fedőréteg eltávolítása után az ujjnyomra helyezve óvatosan rászorítjuk. A kevés idő elteltével levett fólin az ujjnyom igen tiszta másolatát látjuk, mely a zselatinréteg visszatevése után minden behatástól megvédve igen sok ideig megmarad, a legkisebb veszély nélkül szállítható és igen jól felhasználható. Az egész eljárásnál, — mely minden csendőr által nagyon könnyen elsajátítható, — csak arra kell ügyelni, hogy a rögzítendő ujjnyomban por, piszok ne legyen, miért is azt, ha szükséges, előzőleg vatta segítségével igen könnyed érintéssel meg kell tisztítanunk, nehogy az esetleg oda került idegen anyag a lenyomat képét elmosódottá tegye.

A papíron visszamaradt ujjnyom előhívását indigó-porral, míg rögzítését fényképezéssel és fixáló anyagokkal végezzük. Az előhívott és külső behatásoktól védett helyen tartott ujjnyom elég sokáig megmarad és jól felhasználható. Az előhívásnál, mely abban áll, hogy a papírra egy kevés indigó-porot teszünk és azt azon végigrázzuk, különösen arra kell ügyelni, hogy ujjainkkal a papírnak az ujjnyomat tartalmazó oldalát ne érintsük, miért is tanácsos a papírt két végénél összefogni.

Végül, mint legfontosabbra, röviden rá kívánok mutatni még, hogy a csendőr a helyszínen talált ujjnyomatot hogyan használja fel és miként értékesítse nyomozásánál. Az ujjnyom azon esetben, ha a büncselekmény elkövetésével való gyanúsítunk, pozitív, vagy negatív eredményt biztosít. Pozitív lesz az eredmény akkor, ha az a gyanúsított

ujjlenyomatával egyezik, míg ha csak arra nyújt felvilágosítást, hogy a tettest nem jó irányban keressük, negatív eredményről beszélünk. Mindkettő igen fontos, mert egyrészt a tettes kilétét megmutatva, nyomozásunk teljes sikerét biztosítja, másrészt figyelmeztet bennünket, hogy ne töltsük hiábavaló fáradozással az időt, hanem tereljük más irányba a nyomozásunkat, amivel nemesak hogy sok időt és fáradságot takaríthatunk meg, hanem a sikert is elérhetjük. Azon esetben tehát, ha a csendőr ujjnyomatot talál, azonnal hasonlítsa össze mindazon egyének ujjlenyomataival, kik a büncselekmény elkövetésénél a legkisebb gyanu alapján is számításba jöhetnek. Az összehasonlítás igen könnyű és akként eszközölendő, hogy mindegyik gyanúsítottnak mind a tiz ujjáról egy nyolcad ív síma papírra láthatatlan ujjnyomatokat veszünk fel, melyeket aztán indigó-porral történt előhívásuk után a talált ujjnyommal egyeztetünk.

Az egyeztetéshez természetesen egy kis gyakorlat szükséges, melyet azonban a csendőrök — egyéni ujjnyomatainak összehasonlításával — könnyen megszerezhetnek. Fontos, hogy a szem az ujjlenyomatok rajzához hozzászokjon, azoknak legkisebb vonalait is megkülönböztesse, mert az összehasonlításnak nem az ujjlenyomat rajza által nyújtott összehasonlítás, hanem a rajz részleteinek megfigyelésén kell alapulnia. Miután rendes körülmények között nem igen lehet megállapítani, hogy a helyszínen talált ujjnyom a tettes melyik ujjától származik, azt vagy azokat a gyanúsított egyének összes ujjainak lenyomataival össze kell hasonlítani. Az eljárás szabálya az, hogy az összehasonlítandó nyomtatnak megállapítjuk összes sajátosságait, nevezetesen az egyes fodrok elágazódásait, megszakadásait, görbüléseit, stb. és azután azt keressük, hogy ezek a sajátosságok megvannak-e a másik nyomaton is, még pedig ugyanazon a helyen és módon?

Természetes, hogy ilyen összehasonlításnak csak akkor van értelme, ha mindkét ujjlenyomat egy és ugyanazon fajtához és alfajhoz tartozik, mert a fajtabeli vagy alfajtabeli eltérés az azonoságot már eleve kizárja. (Vagyis pl. ha a helyszínen talált ujjnyom fodrai örvényrajzot mutatnak, úgy a felvett ujjnyomatok közül csak azokat kell vele összehasonlítani, amelyek szintén örvényes rajzu fodrokat tartalmaznak). Felületes összehasonlítás könnyen tévútra vezethet!

Ha gyanúnk senkire sem irányul, a talált ujjnyomatot küldjük be az Országos Bünygyi Nyilvántartó Hivatalhoz, magunknak pedig egy rögzített másolatát tegyük el. Ha az ujjnyom büntetett előéletű egyéné, akkor annak tulajdonosáról a Bünygyi Nyilvántartó Hivataltól pontos felvilágosítást kaphatunk, melynek alapján a kézrekerítésre szükséges intézkedéseket könnyen megtehetjük. Ha pedig a beküldött ujjnyom ott még nem szerepel, akkor elteszik s egy esetleges későbbi büncselekménnyel kapcsolatban beküldött ujjnyommal való egyezés esetén az előző büncselekményre nézve is tisztázódik a rejtély. Természetesen minden esetben csak a hivatal lesz a végleges válasz megadására hivatott.

Hangsúlyozni kívánom, hogy bár az ujjnyom döntő bizonyíték s kétséget kizáróan bizonyítja,

hogy annak tulajdonosa a helyszínen volt, a csendőrnek nem szabad még itt megállani, hanem további nyomozásával be kell bizonyítania, hogy az ujjnyom máskor, mint a cselekmény elkövetésekor nem került oda. Ezzel elejét vesszük a csendőrt megszegényítő és fáradozását megsemmisítő azon esetnek, hogy a gyanúsított a bíróság előtt beismeri ugyan, hogy az ujjnyom tényleg az övé, de hozzáteszi, hogy ő csak a cselekmény elkövetése után járt ott és fogta meg a kérdéses tárgyat, amit ha a csendőr az ily támadás ellen eleve nem bástyázta magát körül, hamis tanúkkal igazolni is tud. Ezt elkerülni pedig minden csendőrnek érdeke.

Ezeket akartam ez alkalommal a daktiloszkopiáról általánosságban elmondani. A tárgyat korántsem merítettem ki, de nem is volt céлом; csupán arra akartam csendőreink figyelmét felhívni, hogy a daktiloszkopiával behatóan foglalkozni nemesak szép, hanem — érdemes dolog is.

HIREK

A m. kir. Hadtörténelmi Múzeum kérelme. A m. kir. Hadtörténelmi Múzeum igazgatósága felhívja a volt honvéd-, népfelkelő- és közös ezredek bajtársi szövetségeit, hogy ezredek legkiválóbb haditényeit megfelelő kivitelű művészi ábrázolatokban (csataképek stb.) örökítsék meg és azokat a Hadtörténelmi Múzeumban helyezték el. A múzeum igazgatósága a bajtársi szövetségeknek szívesen szolgál utbaigazításokkal és kéri azok megbízottait, hogy vele lépjenek érintkezésbe.

Jutalmazás. A m. kir. belügyminiszter Márovics Máttyás szegedi kerületbeli I. oszt. tiszthelyettes, Sikos András ugyanazon kerületbeli főtörzsrőrmester és Kozma Sándor csendőr részére egy Vészto község határában elkövetett rablás és gyilkossági kísérlet, továbbá egy Sarkadkeresztúr község határában elkövetett rablógyilkossági eset kiderítéséért 10—10 aranykorona pénzjutalmat engedélyezett.

Dicséret. A m. kir. székesfehérvári csendőrkerület parancsnoka: vitéz Molnár Dezső és Kovács Imre székesfehérvári kerületbeli csendőröket nyilvánosan megdicsérte, mert a csendőriskolánál mint kiképző altisztek kiváló rátermettségükkel, fáradságot nem ismerő buzgalomukkal, példás magaviseletükkel, valamint aláréndeltjeikkel szemben tanúsított helyes és célirányos bánásmódjukkal a kiképzés sikeréhez és a fegyelem megszilárdításához nagyban hozzájárultak.

A m. kir. pécsi csendőrkerület parancsnoka: Krcmmer A. József I. oszt., Pap János II., Haraszti István és Pölöskei József 2. oszt. tiszthelyetteseket, továbbá Horváth György II. főtörzsrőrmestert okirattal megdicsérte, mert egy, még 1918. évben elkövetett és országos feltűnést keltett hét rendbeli gyilkossági, több rendbeli súlyos testi sértési és betöréses lopási eset tetteseit 12 napig tartó fáradhatatlan és kiválóan leleményes nyomozás után kiderítették, illetve járőrvetetőiket a nyomozásban teljes odaadással és sikerrel támogatták.

A m. kir. szegedi csendőrkerület parancsnoka: Pap Imre csendőrt nyilvánosan megdicsérte, mert a folyó évben a közbiztonsági szolgálat terén kiválóan eredményes tevékenységet tanúsított és magát példásan viselte.

A m. kir. miskolci csendőrkerület parancsnoka: Becze Illés 2. oszt. tiszthelyestest nyilvánosan meg-

dicsérte, mert Reesk községben egy gondatlanságból keletkezett tüzeset alkalmával az égő ház egyik, belülről füstölgő szobájából egy, a füsttől már fuldokló és a halállal vívódó embert saját élete kockáztatásával kimentett.

Előléptek. Főtörzsőrmesterré: Bíró Jónás, Csatári Lajos, Böresök Sándor, Barta István, Csiki György, Horváth Gábor, Polgár Sándor, Dorotovics János, Csintó János Péter, Bozsán László budapesti kerületbeli törzsőrmesterek; **örmsesterré:** Pál József, Dobos Sándor, Batori Lajos, Kovács András és Samu János budapesti kerületbeli csendőrök.

Házasságot kötött: Mikulás János székesfehérvári kerületbeli főtörzsőrmester Kun Lidiával Tarjánban augusztus 9-én.

Elhaltak: Farkas József IV. budapesti kerületbeli főtörzsőrmester Budapesten, Huszár Márton budapesti kerületbeli csendőr Ludányon.

Kérelem. Döményi Mihály főtörzsőrmester kéri Puskás Kálmán főtörzsőrmestert, hogy címét vele közölje. Címe: Csendőrőrs Rózsaszentmárton, Heves-megye.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

P. L. Az őrsparancsnoki kinevezés a 2. oszt. tiszthelyettesi rendfokozathoz van kötve, 3. oszt. tiszthelyettes tehát őrsparancsnokká véglegesen ki nem nevezhető.

Sz. A. A testőrséghez csak csendőrségi szolgálati kötelezőjének lejártá után léphet át. Felvétel van. Feltétel: kifogástalan minősültség mellett legalább 172 cm. testmagasság. A nőülés a testőrségnél is korlátozva van, újonnan belépő egyén az engedély elnyerésére egyelőre nem számíthat.

Tibolddaróc. Miután Ön a testületől 11 évig és 10 hónapig, tehát hosszabb ideig volt távol, mint amennyit előző csendőrségi szolgálati ideje kitett, Önt a 180969/VI. c. 1923. számú rendelet értelmében „csendőr” rendfokozat illeti meg, őrmesterré pedig csak 1930 május 1-én lesz előléptethető.

B. M. törzsőrmester. A csendőrségtől való meggondolatlan kilépésnek bizony hátrányai vannak s az eredmény mindíg ugyanaz: késő bánat. Minthogy szolgálati idejének megszakítása 30 napnál tovább tartott, előző szolgálati ideje a nyugdíj-jogosultság szempontjából elveszett, ezen most már segíteni nem lehet.

Járőrtárs. Rendezett tanácsú városokban a közigazgatási hatósági jogokat a városi tanács gyakorolja, melynek elnöke a polgármester. (1886. évi XXII. t.c.) A polgármester a főszolgabíróval egyenrangú és közvetlenül az alispánnak van alárendelve. Olyan rendezett tanácsú város, amelyben a közigazgatási teendőket főszolgabíró végezné, nincsen. A rendőri bíraskodást az 5047/1919. M. E. számú kormányrendelet értelmében elsőfokban az államrendőrségi kapitányeség, másodfokon pedig az illetékes rendőr kerületi főkapitány gyakorolja.

S. A. A honvédséghez csakis csendőrségi szolgálati idejének letelte után léphet át. Csak mint rendfokozat nélküli honvédet veszik át, addigi csendőri rendfokozata után azonban szakaszvezetői illetményt kap.

Martonvásár. A Kormányzó Ur Ófőméltósága arcképét a Hadtörténelmi Levéltár V. csoportjánál (Budapest, I., Bécsi-kaputér 4. sz. III. em.) lehet beszerezni, ára 50.000 korona. Megjegyezzük, hogy azon parancsnokságok részére, amelyek Ófőméltósága arcképével még ellátva nem volnának, azt a m. kir. Belügyminiszter ur hivatalból be fogja szerezni.

G. M. főtörzsőrmester. A vadászat megengedése a 184.684. VI. c. 1923. számú rendelettel csak kilátásba helyeztetett, erre vonatkozó konkrét rendelkezés azonban még kiadva nincsen.

Ugy tudjuk, hogy a vadászat csak tiszthelyettesek részére fog megengedtetni, kik azt csakis szabadság alatt és — ha a közbiztonsági viszonyok megengedik — vasár- és ünnepuapokon gyakorolhatják. Az engedélyt valószínűleg az illetékes csendőr kerületi parancsnokság fogja megadni, a hatósági engedélyt (vadászjegyet) azonban éppen úgy meg fog kellenni szerezni, mint a polgári egyéneknek. A vonatkozó rendelkezés kiadási a tiszthelyettesek és alacsonyabb rendfokozatu csendőr egyéneknek a vadászat megengedve nincsen.

G. A. csendőr. Azt, hogy a II. osztálya íróknak az általuk készített fogalmazványok kidolgozatként beszámíthatók-e vagy sem, a kerületi parancsnokságok szabályozzák, e tekintetben tehát az illetékes kerületi parancsnokság intézkedése mérvadó.

K. Zs. Az Ön által említett községben a háztulajdonosok szabad rendelkezési jogát 1923. évi május hó 1. napjától kezdődő hatállyal a 2222/1923. M. E. számú kormányrendelet visszaállította és ezt a rendelkezést az 1924. évi április hó 22-én kelt 3333/1924. M. E. számú rendelet 1. §-a is fenntartotta. Az Ön által említett községre tehát a legújabb lakásrendelet hatálya nem terjed ki, hanem a bérleti viszony keletkezésére, megszűnésére és fennállására a magánjog szabályait kell alkalmazni, vagyis sem igénybevételek, sem béremelési vagy felmondási korlátozásnak helye nincsen. A háztulajdonos tehát a lakásért annyi bért követelhet, a mennyit akar, Önt azonban addig nem lehet kilakoltatni, míg más lakás nem áll rendelkezésre.

L. J. csendőr Mecsekszaboles. 1. Hadbírói eljárás alatt álló egyént mindaddig, míg az eljárás befejezést nem nyer, előléptetni nem lehet. Ha azonban az eljárás az illetőre nézve kedvező befejezést nyer, akkor utólag előléptethető és eredeti rangnapját is visszanyeri. 2. Kérdését nem értjük. Irja meg, hogy a csendőrséghez való közvetlen átlépését miért nem tudja igazolni?

3. oszt. tiszthelyettes. Ranghelyesbítési kérelmét kilátástalannak tartjuk, mert az említett rendelet világos rendelkezésével ellentétben áll. Az összehasonlítás nem egészen helytálló, mert a háború alatt itthon teljesített csendőrségi szolgálat érdem szempontjából semmiképen sem állott mögötte a táborig csendőri szolgálatnak. Itt is, ott is a hazát szolgálták.

Harcos. A Máv. nyugdíjintézet alapszabályok XI. függeléké értelmében Önnek a pályamunkái minőségben eltöltött ideje nyugdíjába még a Máv.-nál is csak akkor számított volna be, ha kineveztek volna és ha a nyugdíjintézet tagjává lett volna, ami azonban kineveztetése és 25 éves életkora előtt nem lett volna lehetséges. Miután azonban Ön kinevezve nem volt, az említett idő természetesen csendőrségi nyugdíjába sem számítható be. A nyugdíjintézeti tagsági díjat utólag befizetni nem lehet, mert a nyugdíjintézetnek napibér mellett alkalmazott egyének tagjai nem lehetnek, de utólagos befizetésnek különben sincsen helye.

Pécsi kerület. 1. Tekintettel arra, hogy az említett ügyben a kerületi parancsnokság már intézkedett, ezen intézkedés bírálgatására hivatva nem vagyunk. 2. A fenntartási pótlék ügyében a folyó évi 5. számú Csendőrségi Közlönyben közzétett 35.367/VI. b. 1924. számú belügyminiszteri rendelet intézkedik. 3. A csendőrség egyéneknek és családtagjainak megbetegedésük esetén kórházi ápolásra van igényük. Amennyiben magukat otthon gyógykezeltetik, úgy a kincstár a gyógyszeres árát megtéríti.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Pallas részvénytársaság nyomdája Budapest, V., Honvéd-u. 10.
(Telefon: 5-67, 5-68.)

Felelős vezető: Tiringor Károly műszaki igazgató.